

DEBRECZENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Debrecen, collegium.

Megjelenik havonként kétszer.

Felelősszerkesztő:

LUKÁCS TIHAMÉR.

Szerkesztőtársai:

**Lengyel Béla, Baróthy István,
Segesváry Viktor.**

Kiadóhivatali főnök: **Kovács Lajos.**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre . . . . . 5 korona.

Fél évre . . . . . 2 kor. 50 fill.

Ifjúsági egyesületeknek . . . . . 4 korona:

Főiskolai hallgatóknak . . . . . 3 korona

Egyes szám ára: 20 fillér.

Felkérjük azon igen tisztelt olvasóinkat, kik az előfizetési díjat még be nem küldték, hogy legyenek szivesek ezt mielőbb megtenni, nehogy a lap pontos szétküldése fennakadást szenvedjen.

Feladataink.

Már az egyesületek működése megkezdődött, sőt itt-ott mutatkoznak a jelei téli mulatságokra és ünnepélyekre való készülődésnek is; épen azért alkalmoszerűnek látom, ha ifjúsági életünkről ez év feladatainkról egy pár szót szólok.

Nagyságos Jászy Viktor dékán ur egyik egyesületünk alakuló közgyűlésén csodálkozását fejezte ki, afelett, hogy az egyesületnek ily kevés tagja van?... Bizony sajnálatos dolog ez! De ha figyelembe vesszük, hogy az ifjúság anyagi erejét a sok tagsági díj mennyire kimeríti, nem igen lehet az ifjúságot kárhozatni. S fájdalom a kisebb egyesületek iránt csak akkor van érdeklődés, ha valami izgató választások, vagy veszekedés van készülöben. Ekkor kezdődnek az aláírások, 20 helyett 100 tagja lesz az egyesületnek, s mikor a »heccz«-nek vége, akkor látja az egyesület vezetősége, hogy az ujjonnan beiratkozott tagokkal semmit sem nyert, sőt ott van már most az ellenségeskedés tüzet szítani.

Pedig az ifjúság minden egyes tagjának, azután, ha tanulás tekintetében elvégezte, vannak még az egyesületi téren is kötelességei. Hiszen itt próbálgatjuk először, hogy az általunk tanultakat, ismerteket, mennyire tudjuk felhasználni. S fejlesztenünk is kell az egyesületi tevékenységet! Igyekezünk kell az egyesületi életbe, a tisztikarokba nemcsak a vezető embereket, hanem a szorgalmas és munkás tagokat is bevonni. Vitatkozzunk, munkálkodjunk, keljünk nemes versenyre, de mellőzzük a személyeskedést. Tegyük az egyesületi életet érdekessé, igyekezzünk a munkába bevonni másokat is,

anelkül, hogy ezáltal a békességet megbontanánk.

Több munka vár reánk. Így a »Magyar Irodalmi Társaság«-ban is, mely, mint a jelek mutatják, fellendült, aminek hogy ha ismerjük a társaság múltját és szerepét, csak örülhetünk. Igyekezzünk e fellendült munkásságot rendszeres utra terelni, viták irodalmi ismertetések, szabad előadások tartása által.

Zilált anyagi viszonyok között alakult meg e társaság, sok adósság maradt hátra s első kötelességünk e bajokat orvosolni, az anyagi ügyeket rendbehozni és úgy gazdálkodni, hogy a munkásság ébresztésére pályadíjakat is tüzhessünk ki. — Hasznos dolog volna, ha a társaság levéltárát is rendeznénk, felkutatnánk, hiszen nagyon sok érdekes adatra akadhatunk, sok jeles, a közéletben szereplő emberünknek ismerhetjük meg első szárnypróbálgatását.

A Jogász Segítő Egyesületben a múlt évben nagy lelkesedéssel megkezdett munka, az anyagi ügyek rendezése, teljes befejezésre vár, mert csak gy, ha ügyei rendezve vannak, felelhet meg az egyesület a maga nemes céljának.

Az »Olvasó Egyesület«-ben, mint már tudjuk, teljesen rendeztettek az ügyek s most a vezetőség azon munkálkodik, hogy az olvasótermet a kor, az ifjúság igényeinek megfelelőbbé tegye, mert bizony erre szükség van, a terem szűk s tulsufoltsága miatt egészségtelen is.

Nagyon helyesen cselekszik a könyvtárnok akkor, ha meghonosítja a sakkjátékot, e nemes az ifjúsághoz illő szórakozást s eziránt versenyek tartása által az érdeklődést fokozza is.

A Hittanszaki Önképző Társaság nagyon jól teszi, ha a protestáns estélyek rendezésébe a jogászfifjúságot is bevonja, mert ezáltal a jogászságot is tette serkenti, hogy mint kálvinista diákok vegyék ki részüket a hitélet erősítésének munkájából. S csak e kölcsönös munka megosztás után

gondolhatunk arra, amiért Budapesten az ország református ifjusága gyűlést is tartott, hogy itt is megalakítsuk a keresztyén ifjusági egyesületet, mely képviselné aztán a Collégiumi diákságot az országos keresztyén diákszövetségben.

Ezen ujonnan megalakítandó egyesületnek meg kell állapítani a formáját, mert szerintem nem érne ez semmit, ha mint új egyesület az egyesületek számát csak szaporítaná; oly módon kellene ezt megalkotnunk, hogy a kollégiumi egyesületek e célra maguk kebeléből küldenének ki bizottságokat, amelyek együttesen alkotnák az egyesületet és így a cél érdekében nemcsak ez új egyesület, hanem mivel bizottságai útján minden egyesület tagja; minden egyesület megtenné a magáét. Szerintem jó volna, ha a gymn. tanulók ifjusági gyülekezete is részt venne e munkában s úgy hiszem abban meg egyeznénk, hogy a Hittanszaki önképző társaság lenne e munkálkodás élesztője és ébrentartója.

A »Jogász Önképző Társaság« bár kevés számú taggal, de helyes irányban halad a nagyság. Jászy Viktor dékán ur által kijelölt uton, mert vitatkozások, esküdszéki tárgyalások tartása s azokba az egész ifjuság bevonása által nemcsak tagjai szaporodnak, de még a tavalyinál is szebb eredményt érhet el, mely eredmény gyümölcseit elsősorban maga az ifjuság fogja élvezni. Nagyon jó volna, mint a felügyelő tanár ur is megjegyezte, ha a

tanári kart is megkérnénk, hogy e munkában bölcs tanácsaival és utbaigazításával segítsen.

A »Vivőkör« s a »Zenekör« megalapítására is szükség volt s szerintem a vivőkörben nagyon helyesen van megállapítva a tagsági díjak kérdése, mely nem új teher gyanánt nehezedik az ifjuságra, hanem egyszerű tandíj, melyért az ifjuság vivni tanul. Arról pedig, hogy a test edzésére szükség van, fölösleges szólani.

A zenekar pedig kettős célú szolgál, mert nemcsak hogy tagjai képezik magukat a zenében, hanem minden egyesületnek az ünnepélyek rendezésénél zeneszámai által nagy kíségetője.

A »Gyorsíró kör«-ről a múlt számban panaszkodnak, hogy kevés a tagja, sajnálatos körülmény, mert ez az egyesület nemes munkát végzett a múltban és végez a jelenben is.

Jó volna talán e körnek annyiban egy más körrel egyesülni pl. az Irodalmi társasággal, úgy, hogy az Irodalmi társaság tagja egyszersmind a Gyorsírókör tagja is legyen; úgy hiszem, így tágabb lenne a munkatér. S azért ha a Gyorsíró-kör szak egylet lenne is, függetlensége megmaradna, megtartná külön választmányát is s arra találnánk módot, hogy a tagok anyagi erejét ezen egyesülés által tud ne terheljük. S ami érdeklődés megvan az Irodalmi iránt, meglenne a Gyorsíró-kör iránt is, annyival inkább, mert a sok egyesületben szétforgácsolódunk.

T Á R C Z A.

Minden perczen . . .

*Minden perczen, minden órán,
Vissza idézem a múltat.
Boldogságát életemnek,
S a könnyeim hullnak, hullnak. . .*

*Karom kitárom feléje,
Káprázat csak!.. kába álom,
Egyik perczen előttem áll,
A másikban nem találom. . .*

*Fájó lelkem bús valóra,
Összetörve újra ébred
Keresem, de nem találom
Szép menyasszony! a te képed! . .*

*Nem találom, de átérzem
Az enyémmel a te búdat
Megsíratom minden órán
Fehér myrtus koszorúdat.*

Frankó János.

A különös nagybaci.

Alphonse Allais.

Óh! Mily iszonyu buskomoran mentem fel vasárnap este a Saint-Michel boulevardra.

(Régi szokásom, hogy az egész vasárnap estét a »Quartier Latin«-ban töltöm. Siralmas arcot vágok és ha kérdik, hogy mi bajom, szomoruan felelem: Most temetik az ifjuságom!)

Tehát fölmentem a Saint-Michel boulevardra, hol egy gimnázista, diáksapkával a kezében s mosolylyal az arcán (kissé zavart mosolylyal) megszólított:

— Bocsánat, uram! Nem volna kedve nekem, anélkül, hogy valami nagy fáradtságába kerülne, egy igen nagy szivességet megtenni?!

Ha ez a vállalkozás csakugyan nem zavar meg semmi egyéb dolgomban, szívesen rendelkezésére állok. De hát miről van szó?

— Csupán csak arról, hogy hazavezet a

Ezekben az egyesületekben kellene munkálkodni és teremteni egészséges életet, mert ezek foglalják magukba az ifjúságot s ezen egyesületek érdekeinek előmozdítója és munkása a „Főiskolai Lapok“, melynek pártolása az ifjúság minden egyes tagjainak kötelessége, annyival is inkább, ha mérlegeljük, mily áldozatba kerül az Irodalmi társaságnak e lapot fenntartani és a szerkesztőségnek, midőn nemcsak az ideai anyagi szükségéken kell segíteni, hanem az előző évek hibáit, tartozásait is jóvá kell tenni és ki kell egyenlíteni. Nem kritizálásra, — mert hisz a kezdet nehéz — hanem baráti odaadásra és munkára van szüksége a szerkesztőségnek.

Ezekben körvonaloztam feladatainkat. Ez év legyen a munkálkodás éve. Lendítsük fel az egyesületi életet s a mi külső szereplésünk legyen ennek a belső egyesületi életnek a kifolyása, eredménye. Mert nincs szükség olyan csillogó külsőre, mely belül závaros és munkátlan egyesületi életet takar.

A munka eredményeit vigyük a nagyközönség elé s ha az egyesületekben rend és munkálkodás van, akkor rendezzék az egyesületek a maguk ünnepeit s akkor fogják tudni igazán segíyezni az ifjúságot s hiszem, hogy eredményesebb is lesz a munka!

A debreczeni ifjúságnak méltónak kell lenni jó híréhez, mert hogy mire becsülnek bennünket, akkor tudjuk meg igazán, ha vidékre megyünk. S ne vi-

seltessünk közönnnyel az egyesületi élet iránt s ne veszekedjünk, mert akkor azokat a szép célokat — a hittanhallgatók és a joghallgatók körének megvalósítását sohasem érhetjük el s akkor fölösleges a nagy lelkesedéssel elhatározott ifjúsági zászlót is létesíteni, mert zászlóra csakis munkás ifjúságnak van szüksége, mely haladni, dolgozni akar.

Minden munkát el lehet az egyesületek keretében végezni. De vigyázzunk, csakis azt végezzük ami reánk tartozik. Ez állításnak igazságát fölösleges bizonyítani.

Adja Isten, hogy ez új évben a lelkesedés, a buzgóság állandóan megmaradjon szivünkben! A munka nemesít s ha a munkálkodásban egyesülünk, akkor lesz az ifjúság egy sziv, egy lélek!

H. Kiss Pál.

Ém ékbeszéd.

Irta s a debreczeni Joghallgatók Önképzőköre által Kossuth Lajos halálának 10 éves fordulójára alkalmából 1904 márczius 20-án rendezett emlékünnepeken felolvasta dr. Bartha Béla, jogakad. tanár.

(Vége.)

Hüségesebb frigy, szent kötés jött létre közöttük; az 1848-iki alapokon új, nagy alkotások időszaka következett s a Gondnviselés ez időnek is, e munkának is megadta nagy térifát: *Deák Ferenczet*, kit vezéreül fogadott el a nemzet többsége s áldó tisztelettel emlit minden magyar.

»Saint-Louis« lyceumba s a felügyelő előtt ugy bucsuzik el tőlem, mintha a nagybátyám volna.

— De fiatal barátom, miért választott ki erre a dologra éppen engem inkább, mint mást?

— A méltóságteljes és komoly arczkifejezése miatt, uram.

Én éppenséggel nem vagyok hiu ember, de egy ilyen válasz mégis csak hizeleg az embernek.

Elindultunk. A diák elragadtatva, én méltóságteljesen.

A társalgóteremben a felügyelő előtt, ki a tanulók visszatértét tartotta számon, megkettőztettem tiszteletreméltóságomat.

— Jó éjt, öcsém!

— Jó éjt, nagybátyám!

— Dolgozz szorgalmasan öcsém és vigyázz, hogy ne légy vasárnap soha becsukva. Tacitusnak ez a mondása legyen jelszód: *Laboremus et bene nos viselemus*, mert amint Lucretius egy hallhatatlan költeményében igen jól megjegyezte: *Sine*

labore et bene visel-endo eljut-abimus ad nihil. És különösen légy udvarias és illedelmes tanítóiddal szemben: *Maxime enim tanito-nibus debetur reverentia*.

A szegény diákot ugy látszott egy kissé feszélyezte rögtönzött nagybátyjának konyhalatinsága, mert félénken egy bifejező köszöntést koczkaztattott meg: Jó éjt, nagybátyám!

Ezen pillanatban nem tudom milyen démoni eszme villant át agyamon. Eppen észrevettem volt ugyanis a diák mellényén egy pompás, csillogó arany óraláncot.

— Hogyan, kiálték: hát te elhozod az órádat a gimnáziumba?! Hát nem tudod, hogy Rómában minden iskola kapuja előtt egy hivatalnok volt megbizva azzal, hogy megmotozza a kis diákokat és elvegye ölük homok- meg vizóráikat, melyeket tógájuk alá rejtettek? Ezt a férfit *scholarius fosztogató*-nak nevezték s Sallustius már ezen kor-

Am Kossuth, ki azt hitte, hogy egy újabb szabadságharc útján a magyar teljes függetlenségét, állami különválását vivhatja ki s egész élete önfeláldozó munkásságát látta a hatvanhetedik ki-egyezőssel megsemmisülni: nem fogadta el Deák művét; megmaradt az 1849-iki április 14-iki nyilatkozat alapján, melyben az országgyűlés itt, a debreczeni nagytemplom imádságról, zsoldároktól hangos boltivei alatt mondá ki a Habsburg-ház trónvesztését.

Ez az engesztelhetetlenség volt életének végzetes tévedése s egyuttal legnagyobb tragikum is, mely őt, ki egész életét nemzetéért áldozta, e nemzet többségével hozta ellentétbe.

Amde e tévedése miatt nem lett kisebb alakja történelmünknek, sem kevesebb hálára, avagy tiszteletre érdemes. Sőt ebben is a férfiúi nagyság példaképe gyanánt tűnik fel előttünk, hétköznapi emberek előtt. Mert ő azt a fogadalmat, melyet drága hazája iránti lángoló szeretetében, ügyének bukása felett érzett végtelen bánatában a legnagyobb elkeseredés és kétségbeesés szakított föl lelkének mélyéből, mindhalálig hűen megtartotta.

»Velem rendelkezhetik az Isten akármiként az életben; bocsáthat reám szenvedést, bocsáthatja reám a bűnök poharát, vagy a száműzetést, de egyet nem bocsáthat reám soha — azt, hogy én valaha az osztrák háznak alattvalója legyek.«

ban mondá: Chronometrum juvenibus discipulis procurat distractiones. Add át órát.

— De nagybátyám ..

— Add át órát, ha mondom!

A felügyelő közbe lépett.

— Add át órát nagybátyádnak. Különb nincsen is az iskolában rá semmi szükséged!

A szegény diák órája miatt már komoly nyugtalanságot kezdett érezni, midőn szivem meghatotta ez ifjui aggodalom és szóltam:

— Jól van hát, gyermekem, tartsd meg órát, de kell, hogy az előtted a muló és vissza nem pótolható időnek a jelképe legyen: Nam fugit potolhatatlanum tempus ..

A diák nem hallgatott rám tovább. Gyorsan eltűnt a folyosó homályában és sejtem, hogy ha a jövő vasárnap újra rögtönöz magának egy nagybácsit, nem én hozzám fog fordulni.

Francziából: **Lukács Tihamér.**

De ő ezt a fogadalmat csak magára nézve ismerte el kötelezőnek; sem nemzetét, sem annak egyetlen politikai pártját sem akarta magával vinni ezen az úton.

A népek gondviselése azóta beheggesztette a régi sebeket: csak nagy viharok alkalmával éled helyükön új fájdalom. A *pragmatica sanctio*, melyet előbb az udvar, azután a nemzet tépett szét, az 1867. XII. törvénycikkben új, az eddiginél szilárdabb alapot nyert. Am Kossuth, mint egy magános óriás, mint égbenyuló gráuitszíkla, maradt meg régi helyén, mint világrendítő történelmi események megingathatlan mértföldmutatója.

A nemzet történelmét vezető alakoknak megvan a maguk külön missziójuk. A Kossuthé 1867-ben befejeződött. Ő attól kezdve bár élt a távol idegenben s minden leheletével nemzetének élt, már mégis a történelemé lett.

Pedig onnan is végtelen szeretettel szerette hazáját, nemzetét, bár ezek önként elválasztották tőle utjukat.

Atyai gonddal örködött gyermekei felett; velük érzett, velük dobogott szive akkor is, midőn hontalanul vették át, ki az új Magyarország ígéretföldére bevezetett, bár Mózesként oda lábát be nem teheté.

Főlemelte intő, kéro és tiltó szavát minden fontosabb kérdésben. Legutoljára 1894-ben, kevés halála előtt, az akkor megalkotás félen levő egyházpolitikai reformok dolgában. Hefi Ignác útján levelet intézett e tárgyban a függetlenségi és 48-as párthoz, melynek végsorai így hangzanak: »...én amondó vagyok, hogy az önök pártja hűtlen lenne önmagához, ha akár a trónöröklési, akár a horvát kérdés miatt, vagy azon másnemű diszpozíciók miatt, melyek a házasságjogi javaslatba belevegyítették s melyeket pártjuk egy része ellenez, a magyar nemzetet a kötelező polgári házasság és házasságjogi egyenlőség áldásaitól megfosztani segítne. Elég minden napnak a maga feladata; most a házasságjogi reformjavaslatnak törvénynyé emelése a feladat, vigyék önök ezt keresztül s azután foglalatoskodjanak a többi felmerült kérdésekkel...«.

S a diadal Kossuth segítségével a reformoké lett. Mint a lemenőfélen levő nap még egyszer szét-hinti áldó sugarait, s bevilágítja a nagy természetet: úgy tűnt le hazánk egéről e mérhetetlen nagyságu férfi, bevilágítván még egyszer a nemesi kötelesség, szabadelvű haladás már-már homályba vesző

utjait. Elszálló lelkének utolsó sóhajtása, igazi végrendelete is az volt párttusák, felekezeti izgalmak, a szabad eszmék és a maradiság szellemeként hánykódó nemzete számára: *hogy maradjon hű 1848 géniuszához, maradjon hű a szabadság, jogegyenlőség, haladás nagy jelszavaihoz.*

Óh, hogy ne borulnánk le a tünő évek fordulatainál a hála könnyei közt annak emléke előtt, ki honáért élt, nemzetéért halt; hogy ne fogadnók meg szent fogadással, hogy méltók leszünk az ő mondhatatlan honszerelméhez! Hogy ne kérnök a magyarok Istenét, hogy tegye oly nagygyá, oly boldoggá e hazát, aminőnek az ő nagy szive álmodá.

És ő, ki az engesztelhetetlenség apostola volt e földi létben, bizonyára kiengesztelődve tekint le ránk lelkiszemeivel onnan a magasból, az örök szeretet Istenének honából, s mily boldog leend ott, találkozáva Széchenyink s Deákunk szellemével, midőn majd látják, hogy ezer veszély és rázkódtatás között is él, virul és gyarapszik az új Magyarország, melyet ők hárman alkottak meg. Ugy legyen! Ámen!

VERSEK.

Levél.

*És elment a levél, édes kicsi párom,
Mért nem írsz csak egy sort? Mi történt veled?
Leveledet várom, leveledet várom,
Rózsaszínű, édes, kicsi leveled.*

*El is ment a levél: s harmadnapra éjjel, —
Sűrű, sötét felhők fedik az eget,
Hozza már a posta fekete szegélylyel,
Hozza már, hozza már a feleletet!*

Szavay Zoltán.

Hangulat.

*Amint a hold ezüstös fénye
Köröttem mindent félhomályba von,
A csillagok nagy tengerébe
Merengek egy pár hulló csillagon...*

*Eperfánk lombja közt az égen
Láttam lefutni egy szép csillagot,
Mely ott a távol messzeségben
Az ég alján utolsót csillagott...*

*Igy mulik el minden, mi kedves,
Minden virág elhervad, elvirul...
S a pillangó, mely még ma repdes,
Holnap talán a rét fűvére hull...*

*A borzadás átfutja lelkem,
Midőn elmúlásukra gondolok,
Mert én is úgy eltűnök épen,
Mint az égről a hulló csillagok...*

Segesváry Viktor.

Álmomban...

— Heine. —

*Álmomban látlak gyakran tégedet,
Édes mosolylyal jössz felém,
Szívem úgy fáj és zokogva
Borulok lábaidhoz én.*

*Oly szánakozva nézel rám
S megrázod szőke szép fejed;
Szelíd, nagy kék szemedből meg
Gyöngyöző könnypatak ered.*

*Kezembe czipruságot adsz
S halkan valamit sugsz nekem,
Fölbredek: az ág sehol
S szavadra sem emlékszem...*

(Kolozvár.)

Bekecs Géza.

A tanuló-ifjúság és az alkoholkérdés.

Irta: Dr. Burger Péter.

Az ős kulturnemzetek törvényhozóinak bölcs szokása volt egészségügyi törvényeiket egyházi mezbe öltöztetni, hogy megtartásukat annál inkább biztosítsák. Ama törvényhozók, ha tisztaságról beszéltek, egészséget értettek; ha egy állatot tisztának, élvezhetőnek mondtak, az annyit jelentett, hogy husa nem tartalmaz az ember egészségére ártalmas élősdieket, mikroorganizmusokat.

Ilyen értelemben kell vennünk amaz ősi étrendi szabályokat is, melyek már az indusok és perzsáknál is fennállottak, kiktől azokat később a zsidók is átvették.

Igy értsük a szigorú mosakodási szabályokat és minden élvezetekben parancsolt mértékletességet; de így értelmezzük a megmásíthatlan tételekben előirt tisztaságát a családi életnek, sőt osztályoknak is, mely már az egyiptomiaknál is fennállott.

Mindezekből mindenütt, ahol az ősi kulturtörténelem tanulmányozásába mélyedünk, úgy az őseleti, mint későbbi klasszikus népeknél ama meggyőződést kell meritenünk, mely ama kor törvényhozóit kétségtelenül áthatotta, hogy t. i. nemzet csak úgy állhat fenn és fejlődhetik, ha társadalmi higieniai téren nincsen szabadjára hagyva, hanem tervszerűen vezetetik.

A mai kulturnemzetek miképen intézkednek ez irányban? Amaz ősi nemzetekhez arányítva, melyeknek történelmei évezredekre terjedtek, a mai nemzetek tulajdonképpen zsenge ifjaknak nevezhetők. Igaz, hogy nem egy igen erőteljes, törekvő ifju, de ama belső nyugalom és konszolidációra még egyikük sem

tett szert, mely az egész népéletnek társadalom-politikai eszmékkel és tényezőkkel telített voltát föltételezi.

(Folyt. köv.)

MOZAIK.

Tagbaszakadt falusi paraszt áll a bíróság előtt, holmi kocsmai verekedéssel vádolva.

A bíróság tudós elnöke, aki még az egyszerű földmives emberrel szemben sem tudja levetkőzni »stylus curialis«-t, egyszer csak odaszól hozzá:

— Hason rugón alapuló cselekvésért volt-e már büntetve?!

A paraszt gondolkozik egy darabig. Nem érti meg mindjárt, hogy mit akar a tekintetes elnök ur. Végre aztán uréfára véelve a dolgot, megszólal nagy mosolyogva:

— Hason rugásért még nem, — instálom — de oldalba rugásért már igen!

*

Gondolni rád: — mily édes boldog érzés!

Szemedbe nézni: — üdvösséget ad!

Beszélve veled: — rabbá lesz a lélek!

— És válva tőled: — a sziv megszakad!

Lukács Tihamér.

*

Tanunak idézik be a csikóst.

Az egyszerű természet fia nagy megilletődéssel áll meg a komoly öreg urak előtt s még inkább zavarba jön, mikor az általános kérdések között odaszól hozzá az elnök:

— Hová való illetőségü?

Hallgat, hallgat egy darabig. Egészen belepirul a nagy gondolkozásba, de csak nem tud megfelelni. Végre aztán megszánja az egyik szavazó-bíró, — egy jóképű magyar ruhás bácsi — mondván:

— Hun mosnak rád, ecsém?

A csikósnak egyszerre feloldódik a nyelve s a melle is kifeszül, amint odavágja nagy büszkén:

— Csegén, instálom alásan!

Irodalomtörténeti vázlatok.

(Folytatás.)

A politikai világ tekintete e korban Kossuth alakján csüggött, ki a benne összpontosult reményeket, vágyakat meg is valósította. Megdönti az osztrák kormányzat haladást bénító rendszerét s

a régi feudális Magyarország romjain az ujjáteremtett egységes nemzet épületének alapjait rakja le.

Hasonló átalakulást eszközöl Petőfi fellépte, ki a magyar költészet új irányát vitte győzelemre. Ő volt az, ki a nép életét, érzelm- és gondolatvilágát teljesen ismerve és e néppel való közösséget mélyen érzve a népköltészet szépségeit hiven és jellemzetesen saját költészetébe olvasztotta s ezáltal a sajátos magyar dal megteremtője, a magyar népszellem specificus kifejezője lett. A magyar népköltészet szemléltető és jelenítő tulajdonságait: közvetlenségét, élénkségét és egyszerűségét, a naivság báját, az érzés őszinteségét, a gondolatok természetességét, a természet képeinek az érzelmekre való vonatkoztatását kell felsorolnunk s ezekhez még a kiszámított s szabályos szerkezetet, az arányok tisztaságát, a kidolgozás biztosságát, szóval öntudatosságának bizonyítékait említenünk, hogy Petőfi költészetét röviden jellemezzük. Rajongón szereti a népet, melyből ő is származott s melynek érzelmeit, tipikus alakjait, lakóhelyét az eddigi költőietlennek tartott alföldet felül nem mulható művészettel énekelte meg. Költészetében szinte érezzük a nép szívének érlüktetését, hangoló hazaszeretetét, féktelen szabadságvágyát, hetyke rátartóságát, keserű dacját. Megismerjük belőle a pusztai fiának szabad életmódját (Hirös város), a betyár bátor ügyességét (Künn a ménes), lovagias természetét (Sik a pusztá), a nép egyszerű fiának naiv büszkeségét és elégedettségét (Kis béres), a különben jó szívű magyar embernek nyers, parancsra nem hajló nyakasságát. (Falu végén), örömmel és búval vegyes vigadását (Rég veri), elkeseredett lelkiállapotának mélyen indokolt kitöréseit (Megy a juhász) stb.

A közismerteken kívül van még Petőfinak egy érdeme, melyet nem igen szoktak méltányolni irodalomtörténészeink. Reformkori költészetünk első felében a hazafias hang a tulnyomó. Javában folyt ekkor a nemzetmentő munka s a honfui fájdalom elnyomta költőink egyéni szenvedéseit. Petőfi költészeté, szabadságot és szerelmet egyaránt imádó lelkülete tette csak a szerelmi lyrát a hazafiással egyrangúvá. Mint a »szerelem édes szavu dalnoka« megénekli a szerelem fakadását a szivben (Befordultam), a csak kedvesére gondoló szerelmes legény szórakozottságát (A szerelem), türelmetlen szerelmi vágyát (Gyere lovam), a kedvesével együtt töltött perczek idylli boldogságát, (Boldog éjjel), szeretőjét a világ minden kincséért sem adó legény

igaz s mély vonzalmát (Alku), viszonzatlan szerelmének végtelen bűját (Te vagy), a szerelmében csalódottnak büszke daczczal vegyülő keservét (A faluban), a távozóknak bánatos (Hull a levél) s a sirnyugalmára vágyónak lemondó érzelmeit (Temetésre). E szivhez szóló, szivből fakadó, egyszerű dalok képezik Petőfi költészetének drágaköveit, nem pedig forradalmi dalai, melyekben természetességét és hűségét, e két lebilincselő jellemvonását vetközi le.

(Folyt. köv.)

Sakk-kronika.

(Egy gárdista levele.)

Anno 1772 kal. Apr.

Kedves Bátyám!

Talán haragszik is már rám kigyelmed, hogy oly régóta hallgatok (szent karácsonykor irtam utóljára, ha jól emlékszem), bár nem hiszem, de ha úgy lenne is, szives bocsánatát kérem. — Higye meg kedves bátyám, hogy ujév óta még meghalni sem érnék rá a sok mulatságtól. — Egyik ünnep a másikat éri s Felséges királyasszonyunk úgy megnyújtotta a farsangot, hogy a Cardinalis ő méltósága már pápai átokkal fenyegetődött, jöllehet minden egyes mulatságon ő mulat még most is a legjobban. — Az idén különben is jól mulatott mindenki, de a legbüszkébbek mégis csak mi, magyarfiuk, voltunk kik szép királyasszonyunk egyenes parancsára egész farsang alatt szebbnél-szebb magyar tánczokra tanítottuk az udvari dámákat és dicséretünkre legyen mondva, hogy nem minden siker nélkül.

A tegnapi kerti mulatságon is, — tavasz istenasszonyának volt szentelve — úgy eljártak velünk a palotást, hogy Biharban sem különben, az igaz, hogy a komáromi banda húzta a bokrok mögött. De hát nem ezekről akarok én kedves bátyám uramnak írni, mert jól tudom, hogy a világi hiuságoknak nem barátja, hanem olyan dologról, amilyenről nem igen hallott széles e világon senki emberfia ezideig, avagy hallotta-e bátyám a sakkgépnek híré? Ugye nem! Sőt talán el se hiszi hamarjában, hogy ilyesmi létezhetnék is. — Magam sem értem az egészet, de mivel nagyon megfigyeltem a produkciókat, amelyek nagyhirű hazánkfia, Kempelen Farkas uram a Felséges királyasszony és az egész udvar jelenlétében ördögös törökjével Monsignore Shacceo Matteo ő nagyságával szemben véghez

vitt, hiven leirom szeretett bátyámnak, ahogyan mindenek történtek s azután ítéljen kedves bátyám ahogy jónaklátja.

Tudom jól, hogy a sakkjátéknak bátyám is nagy kedvelője s épen ezért még a játékot is leirtam; nem tudom elég jól sikerült-e, de majd kigazitja kigyelmed, ha valahol tévedtem.

Estefelé, hogy hűvösebbre fordult az idő, az illusztrisz társaság visszavonult a kastélyba, ahol fényes lakoma várt mindnyájunkra. Már az asztal mellett suttogva mondogatták egymásnak a belső emberek, hogy nagyszerű meglepetés készül számunkra, de hogy mi, nem mondták meg. Lakoma után a nagy szalába vonultunk, ahol is megjelent egy herold és felszólította a fényes társaságot egy sakkmérkőzésre urának (valami czifra török nevet mondott) nevében. Nagy elképedés követte szavait, maga a felséges asszony is adta a meglepettet, mert, mint utóbb megtudtam, az ő munkája volt az egész.

Végre is az olasz származásu Monsignore Shacceo Matteo ő nagysága vállalkozott a mérkőzésre s mivel tudtuk, hogy nagy mestere a játéknak, örömmel néztük a törököt.

Be is jött az csakhamar, de nem a maga lábán, hanem négy szolgálta hozta be egy asztallal együtt, amelyen sakktabla is volt; mögötte állott Kempelen uram és kijelentette, hogy Ali bey, daczára annak, hogy fából van, nagyon jól játszik és áll elébe a jelentkezőnek. Természetesen nevetett mindenki és jól sikerült tréfának véelve az egészet, neveltünk a Monsignoron is, aki restelkedve húzódott vissza.

A Felséges asszony azonban előhivta és leültette a törökkel szemben, ki is rögvest pőfékelni kezdett irgalmatlan hosszúságu csibukjából. Mi körülültünk és érdeklődéssel néztük a játékot.

A török a fehér bábukkal játszott és feltolta a király előtti parasztját (e4), amit az olasz is megcselekedett (e5).

Rögtönösen kiugrott a lovával (H f3); a M. is az ellenkező oldalon (H c6). — Erre a török a királynéja előtti parasztot húzta fel (d4). »Azt természetesen ütjük« — mondotta M. és úgy is cselekedett (H×d4).

Erre a török ütötte a parasztot a lóval (H×e5). »A lovunkat természetesen nem adjuk oda« mondá a M. és feltolta egy parasztját (c5). Erre a török futójával 4 koczkát lépett (F c4) és nagyokat fujt a levegőbe. »Milyen gonosz szándékai vannak a pogánynak!« — kiáltott fel a M. — »Sakkot adna

rögvest, ha a lovamat elibe nem huznám (H e6). — Kevés gondolkodás mulva ütötte a török a parasztot s király mellett balra (H x f7), és fejével egyet intett. — »Ez ugy látszik sekket jelent« szolt a M., »dehát a csikót én egyszerüen leütöm« (K x f7) és diadalmasan körüljártatván szemeit, kérdé tőlünk, — kik sóhajtozva bámultuk a játékot, — hogy mi baj van itt?

A török azonnal ütötte a lovat és fejével kétszer bólintott (F x H).

Sakk! kiáltottunk fel. »Látom, látom!« felelé az olasz, »de hát attól még nem halt meg senki« és gyorsan ütné a futót a paraszttal. »Az áldóját! majd elnéztem a vezérem!« s gyorsan a királyával lépett (K x F). Erre a török újra sakkot adott a királynéval (V d5†), mire a M. lejjebb jött egy koczkával (K e7). — A török újra sakkot adott, még pedig a futójával (F g5) és ugyancsak bólogatott a fejével.

»Jó, jó« mondogatta a M. »nem ugrunk azért a vízbe, gyi te fakó« s közbe ugrott a lovával (H f6). A török elébbre jött a paraszttal (e5), amire a derék olasz ugyancsak várta a fehebuját. »Ördögös masinája, minden gondolatomat eltalálja!« és még lejjebb jött a királyával (K e8). — A török azonnal ütötte a lovat (e x H) és vigan eregette a füstöt. »Már meg sakk-sekket akarna nekünk adni« mondá nevetve a M., »de hát elejét vesszük gonosz indulatjainak« s ütötte a parasztot (g7 x f6), a török erre be rochirozott. — »Minden jószagu amit ingyen adnak« mókázott a M. és ütötte a futárt (f x F). — Erre következett egy sakk a bástyával (B e1†). — »Elibe csak a kis futóval« (F e7) mondá a M., de láttam rajta, hogy nem szereti az akciókat. A török 3 koczkát jött előre a bástyával (B e3) és megtömette a pipáját.

Tömöríteni kell a hadállásomat, mert irva vagyon, hogy »concordia parvae res crescunt« mondá az olasz és bástyáját a király mellé huzta (B f8). — Erre a török kiugrott a lovával (H c3). »Nem megmondtam, hogy egyesíteni kell az erőket, lám már megduplázná bástyázatjait! Ám tegye, de mi megvédjük hű szolgánkat« s felhuzta a királyné előtti parasztját (d6), »ezzel annyira consolidáltam az állásomat, hogy most már önök is elismerhetik, hogy jobban állok«.

»Az ám ni, a töröknek csak négy figurája van, a M.-nek öt van«, konstatálták a körülállók. A török kevés ideig gondolkozott s azután előre ugrott a lovával (H b5). — »Megint sakkokat sze-

retne adni a gonosz, sőt azonfelül elrápiálná egy hű parasztunkat is« mondá nevetve M., de hát azért a népek atyja a fejedelem, hogy megvédje hű alattvalóit (K d7). — Erre a török 3 koczkát ment előre bástyájával (B e6), mi pedig rémülve láttuk, hogy a sötét király életveszedelemben forog.

Hitetlen pogánya! gondolám magamban, beh érti a mesterségét s kíváncsian néztem a M.-t. A derék olasznak a homloka is gyöngyözött a nagy gondolkodásba és idegesen dobolván ujjával az asztalon, mindig csak azt mormogta, hogy nincs semmi baj! Végre is a királynéjával ment jobbra fel 3 koczkát (V b6) és nagyot sóhajtvá mondá: »Ez a lépés nagyszerű volt, ezzel mindent parirozok, sőt ha felhuzom a parasztomat, még mattot is adhatok«. — Biztatta magát szegény, mint az egyszeri cigány a lovát; de voltak olyanok, akik hittek néki, sőt többen fogadtak is, hogy az olasz fogja megnyerni a játékot.

Törökünk, hosszabb gondolkodás után, a bástyájával lépett a másik alá (B a1 – e1) és a csibukját is kivette a szájából. — »Ahá! megijjedt a jámbor«, nevetett a M., avagy talán azt reméli, hogy ütöm a lovát? Óh korántsem, annyira bolondok nem vagyunk! Ellenkezőleg, megvédem a futáromat (B e8) és teljesen biztonságban érezvén magamat, áttérek a támadásra, mely végzetes leend a törökre«.

»Ugy-ugy, meg kell verni a törököt, eleget szenvedtünk tőle«, biztatgatták a tudós olaszt a strinflis urak, akik aligha néztek valaha turbánosok szeme közé.

A török erre ütötte a király előtti parasztot a óval (H x d6) és meglegedetten vette szájába csibukját. — »Áldoz, áldoz, mindig csak áldoz, mig csak napja le nem áldozand«, mondá a M., de azért sokáig törte a fejét, mig nem ütötte a lovat futárjával (F x H). — Erre a török a bástyát ütötte (B x B.) — »Szép, szép« mormogá M., »sőt még mattot is adna, ha nem azt huznám, amit kell« s királyával jobbra lépett (K c7). — Erre a török sakkot adott a bástyájával (B e1 – e7†). — »Azt természetesen ütjük« mondá az olasz és ki is ütötte nyomban a futárjával (F x B). — Erre a török ütötte a futárt és gunyosan kétszer bólintott a fejével. — »Óh szív! szív! hogy én ezt nem láttam, hiszen így végem van, a saját zsiromba fulladok meg«, mérgelődött az olasz, de a török nyugodtan visszatette a bástyákat és futárt előbbi helyükre, mire az olasz bevonult biztos várába (K b8). —

Erre a török lejjebb jött a királynéval (V e6). --
 »Már megint mattal fenyeget, de ezt is kivédem!«
 szolt a M. és a királynéval balra lépett (V c6) —
 Erre a török ütötte a futárt, sakkot adva (V x F+).
 A M. pedig dühösen seperte le a figurákat a tábláról. — „Tutti-frutti sacramenti! így csuffá még nem tett senki« kiáltotta nagy mérgesen s kirohant a teremből.

Mi persze majd széjjel nem szedtük Kempelent, de ő nem szolt egy árva szót sem, kinyitotta az asztalt és megmutatta, hogy senki sem volt benne. Mindnyájan meggyőződünk róla, hogy nem komédia volt.

A lemásolás hitelességéért kezeskedem:

Siculus.

Fadrusz János.

Most, ugyanabban az időben, amikor irodalmunk hátat fordít a népiesnek, hogy más, töretlen utak felé tartson, — festészetünk a tőle elhagyott helyre lép s a nép tanulmányozásába merül. Hogy azonban ezt tehesse, már előzőleg elfordult egy másik, a festészetnek nemkevésbé fontos ágától: a történelmi festészettől.

A művészet azon három ága: a festészet, szobrászat és irodalom között, amelyek a változásoknak leginkább alá vannak vetve, tehát kettő: a festészet és az irodalom nagy forrongásban van. Keresik a természet, az élet utmutatásai szerint a művészi kifejezés, a formák új módjait.

Hát a szobrászat terén mi történik? Itt még mindig a régi formák, a régi cél uralkodik; a történelmi személyeknek, ritkábban eseményeknek anyagba öntése, vagyis az emlékszobor készítés. Sőt ez irányzat ép napjainkban oly nagy mérvet öltött, mintha csak itt akarnók pótolni azt is, amit a festészet terén elvesztettünk.

De a közönséget, amely az emlékszobrok állítása iránt annyire lelkesedik, sajnos, művészi szellem nem hatja át. Külső hatást kívánnak a szobortól, — annak abszolút becse iránt nincs érzékük. Ennek a téves közszellemnek hatását aztán, fájdalom, szobrászaink is sajnosan éreztetik. Nem ismerkednek meg a bronzba öntendő alak egyéni természetével, figyelmen kívül hagyják a nemzeti vonásokat.

Pedig különösen ez utóbbiaknak megértése az alapos, nemcsak külső hatásokra vágyó művész előtt nagy fontosságúnak kell lennie. Vagy hathat reám egy Árpádszobor, bármekkorák legyenek is

méretei, bármekkorra is a reáparazolt anyagi és fizikai erő, ha hiába keresem rajta azt, ami a legfontosabb: a nemzeti elemet? Ugy-e bár, nem?!

De ha visszatükrözi ezt az a szobor, ha ezzel is fokozni, sőt tán épen ezzel tudja elérni azt a hatást, amelyre törekedni különben is rendeltetése: hogy hatással legyen erkölcsi neveltetésünkre, akkor annak alkotója előtt tisztelettel hajolunk meg, tehetségének elismeréssel adózunk, amiképen adózunk most Fadrusznak is.

Fadrusz János 1858 szeptember 2-án született, Pozsonyban. Szülei szegény zsellérek voltak, akik még az elemi iskola kicsiny tandíját is csak alig, hogy fedezni tudták. Nem is állmodtak tehát arról, hogy fiukat magasabb iskoláztatásban részesítsék, sőt szerény igényekkel tökéletesen megelégedtek volna azzal, ha fiuk mint lakatos mester biztosíthatta volna öreg napjaikra a megélhetést. A kis fiu tehát lakatos inas lett. Felszabadult, de nyugtalan lelke hátat fordított vele e pályának és egy kádár műhelyében kapott foglalkozást. Abból a szerény jövedelemből azonban, amit mint legény szerzett, nem igen tudott megélni. Mellék foglalkozás után nézett, elkezdett rajzolgatni, porcellánon, tányérokön és csészéken festegtetett, megpróbálkozott a faragással, sőt még vasból is kovácsolt egyes tárgyakat.

Ezen ifjúkori alkotásai mind barokkstilusban készültek. Kidolgozásuk mesteri, a legutolsó vonás is finom, izléses. Mutatják nagy szeretetét az anyag iránt, — de mutatják végzetlen ügyességét is, amely lehetővé tette, hogy a vaskos, esetlen pörölyökkel mesterileg finom tárgyakat dolgozzon fel.

Bármennyire is megszerette azonban a vassal való együttélést, a füstös kohókat, a vasporos munkás asztalokat, — nyugtalan lelke más pálya felé, tovább vonta. Elment Csehországba; ott, más pálya híján, uszómesterséggel keresi kenyerét; megfordul: Zay-Ugrócson, ahol a műfaragó iskolában dolgozik, végre ismét visszakerül Pozsonyba. Itt aztán, hogy magát eltarthassa, a legkülönbözőbb tárgyak faragásával próbálkozik meg. Faragott és mindig csak faragott, elannyira, hogy végre, mint maga mondja: »olyan faragási düh fogta el, hogy már nem is nézhette e világ fatárgyait, ha nem mutattak holmi figurát, czifraságot«.

És meglehet, hogy e nagy zseni ez alacsony légkörben élte volna le napjait, meglehet, hogy az, akit két évvel ezelőtt, legnagyobb sikere alkalmá-

val, az egész ország tisztelettel és elismeréssel vett körül, mint egyszerű mesterember hunyta volna le örök álmra szemeit. Ő miatta ez bizony könnyen megeshetett volna, mert a szerénységből, a Horatius »infans pudorából« jókora adaggal volt megáldva. De hát a sors könyve Fadrusz elé más pályát mért, tehetségét egy pozsonyi műkiállításon felfedték: Filgner, a hirneves szobrász mellé került, majd, miután másfelől anyagi segítséget is nyert, a bécsi képzőművészeti akadémiában töltött két évet.

Bécsi tartózkodása művészetén maradandó nyomokat hagyott. Itt készített művein már erősen látszik az ő keze, az a kéz, amely mindenben a természet hü utánzására tör. A test izomzatainak lehetőleg legtökéletesebb kidolgozása, a hajlam, a monumentális iránt, itt szerzett legfőbb sajátosságai.

Ezekkel jön ismét haza, ismét Pozsonyba. A tehetséges művészt megrendelésekkel halmozzák el, de valódi, nagy sikert aratni nem tud, hiányzik az alkalom. Nyer ugyan az »Amazonok harcza« című domborművével és Szt.-Sebestyén szobrával díjat, sőt aranyérmét is, de az első, valódi siker csak 1892-ben, hirtelen, jóformán még ismeretlenül éri őt a Mücsarnok téli kiállításán: »Krisztus a feszületen« című művével elnyerte a társulati nagy díjat.

A probléma, amelynek megfejtését e mű megalkotásakor maga elé kitűzte, nehezen volt megoldható, — Fadrusz csak nagy erőfeszítés árán nyerte meg a csatát. A legegyszerűbb eszközökkel kellett kifejeznie azt, ami Krisztus lényében a legáltalánosabb s egyuttal a legegységibb. Az arcnak vissza kellett tükröztetnie a nagy fájdalmakat és amellett a nagy örömet, — anélkül, hogy maga eltorzult volna s a szelidség, az isteni nyugalom alatt fel kellett tűnnie a rejtőző erőnek.

Fadrusz a problémát megoldotta, az országnak művészi tekintetben egyik legelső tényezője megkoszorúzta az ifju művészt, a kormány megrendelte a pályanyertes mű másolatát s a művészet iránt érdeklődők nagy várakozással néztek további működése elé.

De művészetéhez a legtöbb reményt Pozsony városa fűzte. A művész itt született; e városban ismerkedett meg az anyaggal, amely istenáldotta kezei alatt a szebbnél szebb formákat vette fel; vándorutjai után csak ide tért vissza, itt ismerték fel tehetségét, e városban aratta első sikereit. Pozsony méltányolni tudta nagy szülőltjének tehet-

ségét és az ifju, még csak első sikerét arató szobrászt nagy művészi feladat megoldásával bizta meg: a koronázási emlék, Mária Terézia lovas szobrának elkészítésével.

Ki tudná leírni a művész örömét, hol a toll, mely érzelmeiről méltóan tudna számot adni? Milyen hála tölthette el őt azok iránt, akik alkalmat adtak neki, hogy ily nagyszabású munkán mutassa meg művészi talentumát? Fadrusz méltónak akarta magát mutatni a bizalomra, remeket kívánt nyújtani. Nem vetette el művészetének már szinte állandó alakját: a barokkstilust, de nem kívánt cifra, pózos alakot sem alkotni, — sőt épen egyszerűséggel és nyugalommal hatott.

Ugy helyezte el a királynőt, ahogyan csak egy királyt és egy asszonyt lehet elhelyezni. És e két külsőleg legellentétebb fogalomból mesteri kézzel alakított egyet. A szobor a párosult energia és formaszépség, az asszonyi bájak és férfiú erő tökéletes harmóniája. Láttára elmúlt idők, réglezajlott események emlékei térnek vissza. A kurucz vitéz, aki kivont szablyával védi meg királyát a Nyugattól, — a magyar nemes, aki hősi küzdelmeinek egyedüli jutalmát abban találná, ha felséges királynője közéje jönne. Kitért Kelet felé mutató balkezevel szinte hívja: „Ide jöjj, itt szeretnek téged“!

Csodálatos egy szobor ez a koronázási emlék. Szinte kár leírását is adni, — mert tán még a hatást is csak megzavarjuk vele. Mert hat és hatása nagy. Majd hogy nem beszél. Beszéde pedig rövid, csak az az egy mondat, amiben a művész hosszas tanulmányozásának eredményét szűrte le: «aki a magyarral jól tud bánni, azért az képes odaadni vérért és életét!»

A szobor kézzelfogható hatása először magában a nemzetben mutatkozott. A latinos nevű emberben megsejtették a magyart, a koronázási emlék nagy stílus formáinak alkotójában: az igazi művészt. És megrendelés után megrendeléssel halmozták el. Zilah számára két szobort is készít: a Tuhutum és Wesselényi emléket, a földművelésügyi miniszterium Wenckheim Béla gróf szobrát készítetteti el vele, Kolozsvár Mátyás király lovassobrát rendeli meg nála.

Fadrusz mindegyik megbízásnak szívesen tett eleget. Megalkotta a rovásírásos Tuhutum emléket, magyaros talapzatával; elkészítette a Wenckheim szobrot, s a kisméretű alkotásban ügyes kézzel olvasztotta egybe a monumentálist az eleganciával.

Majd ismét nagyobb munkába, a zilahi Wesse-

lényi szobor alkotásába kap. Nagy gondolat bronzba öntése várt reá. E nagy gondolat egy nagy férfiú, Wesselényi Miklós báró személyében testesült meg. Mert tényleg: a jobbgység nehéz sorsának, terheinek könnyítése senkinek szívére annyira nem feküdt, mint Wesselényinek.

(Vége következik.)

Sport

Rovatvezető: **Majerszky Jenő.**

Országos birkózó verseny. Vladimir birkózó mester 2 hónapos tanfolyamának befejezéséül f. hó 6-án, azaz vasárnap délután országos amateur birkózó versenyt rendez a péterfiái csarnokban. Elsőrangú birkózók az ország minden részéből nagy számmal neveztek be e versenyre, mely előreláthatólag sikerülni fog.

D. J. V. E. A vivó-egyletis elérkezik már lassanként a megállapodáshoz. Az alapszabályok kidolgozására kiküldött bizottság már elvégezte munkáját s a 14-én tartott közgyűlésen erről be is számolt. A közgyűlés — tekintettel az ügy fontosságára — egy véleményező bizottságot küldött ki, mely azokat még egyszer alaposan áttanulmányozza s az esetleges javításokra nézve a közgyűlésnek előterjesztést tegyen. Most már ez a bizottság is elkészült munkájával s még ezen a héten megtartják a közgyűlést, melyen az alapszabályok jóváhagyása után egyúttal a f. évi tisztkart is megválasztják.

Czellövés. A D. J. V. E. vivó-tanfolyama mellett egy céllövő tanfolyamot rendez, hogy a joghallgató ifjúságot ugyyszólván ingyen hozzá segítse ennek a mindenesetre szükséges sportnak gyakorlásához. A tanfolyam e hó 1-én vette kezdetét. Egyelőre Sz. Benedek vivótermében és vezetése mellett a pisztoly-czellövésben fogják magukat gyakorolni. Tavaszkor pedig, ha a lelkesedés nem csökken, vagy a polgári, vagy a katonai lövöldében a rendes vadász- és katonafegyverekkel való céllövést is gyakorolni fogják.

Ifjúsági hírek.

Nekrológ. Ismét elragadott a halál közülünk egy törekvő pályatársunkat, ki nem birt elég lelki erővel, hogy szembeszálljon az életnek reá váró nehézséghez küzdelmeivel, Lukács József I. éves joghallgatóról van szó, ki erőszakos

halállal vetett véget október hó 17-ikén ifju, nagy reményekkel kecsegtető életének. Pályatársai, kegyeletük jeléül, szép koszorut helyeztek el ravatalára s részvétüket fejezték ki a a gyászbaborult családnak. A megboldogult temetése okt. hó 19-ikén folyt le vidéken lakó családjának s kollegáinak jelenlétében.

A. M. I. Ö. T. I. lapunk 2-ik számának megjelenése óta két gyűlést tartott, melyen közreműködtek közepesen sikerült szavalatokkal: Szepessi Artur, ki Tompa „Uj Simeon“-ját, Sallai Géza, ki Revitzki „Pán halálá“-t s Nagy Imre Tompának „A gólyához“ cz. elégiáját adta elő. Szépen sikerült szavallattal működött közre H. Kiss Pál a M. I. T. elnöke Arany „Álom való“ költeményét adva elő s míg Matolcsi Sándor, Fadrusz Jánosról. e korán kidőlt óriásról nyújtott élvezetes felolvasást, a nagy mestert alkotásaiból ismertetve, Szávai Zoltán „Apró történetek“, „Da! az első csókról“ s „Hangulat“ cz. költeményeinek felolvasásával ragadta tapsra a hallgatókat. Közreműködött felolvasással még Domonkos József, a német Saphir „Szerelem és Fogfájás“ cz. humoreszkjét adva fordításban. — A tagok működése s érdeklődése nőttön nő. A társaság a november 20-án tartandó Csokonai ünnepélyre november 6-án tartja meg a versenyszavallatot.

A keresztyén diákok világszövetsége érdekében utazta be Mac Lean angol missionárius Indiába visszatérése közben Magyarországot. Meglátogatta csaknem minden protestáns főiskolánkat. Volt Debreczenben is, hol a Hittanszaki Önképző Társulat fogadta vendégszeretettel és az ügy iránti buzgósággal. A Társulat által előkészített s október 18-án tartott általános ifjúsági gyűlésen nagy számban jelentek meg hittanhallgatók és jogászok, képezészek és gimnázisták egyaránt. A tanárikar jelenlétében tartott gyűlésen fejtette ki aztán Mac Lean a világszövetség nagy eszméjét és felhívta a debreczeni tanuló ifjúságot, hogy csatlakozzék ahhoz az eddig 20 nemzetet, 16,000 egyesületet és 90,000 tagot magában foglaló szövetséghez, mely a maga céljául az evangéliumi alapon álló keresztyén jellemfejlesztést tűzte ki. A gyűlésnek kiemelkedő pontja volt Balogh Ferencz tanár urnak nagy ékesszólással bár, de közvetlenül az akkor felvetett eszme hatása alatt tartott lelkesítő beszéde, amelylyel az ifjúságnak szívére annyira megragadta, hogy e beszédnek volt köszönhető az a tényleges eredmény, melynek eléréséért jött hozzánk Mac Lean. A következő vasárnapon, 23-án Budapesten tartott országos alakuló gyűlésre ugyanis Debreczen is küldött követeket, és pedig: a H. Ö. T. Kövér Árpád szénior és Tóth Sándor 3. é. hh.-t, a Jh. T. Ö. K. Kiss Pál, a Jh. S. E. pedig Lukács Tihámér joghallgatókat küldötte ki. — A budapesti gyűlés, melyen Patak kivételével minden prot. főiskola képviseltette magát, szép eredménnyel végződött. Megalakult a „magyar evangéliumi keresztyén diákszövetség“, amelynek ideiglenes tisztkarát így alakították meg: elnök: Balogh Ferencz ref. theol. tanár (Debreczen), alelnök: Jausz Vilmos ev. theol. tanár (Fozsony), titkár: Forgách Lajos helyettes lelkész (Budapest), pénztárnok: Kövér Árpád szénior (Debreczen), ellenőr: Kiss Pál joghallgató (Debreczen), jegyző: Deák János szénior (Eperjes). A gyűlés egy bizottságot választott, melyben minden jelen volt főiskolának mindenik tanfolyama egy-egy taggal lett képviselve (Debreczenből Lukács Tihámér jh. és Tóth

Sándor hh.). Ez a bizottság fogja aztán kidolgozni azt a szervezetet, amelynek alapján a vidéken alakulandó ifjúsági egyesületek az országos szövetség és ennek közvetítésével a világszövetség tagjaivá lesznek. Ez az első nemzeti gyűlésen fog megtörténni, amelyet kiküldöttünk, megbízóik utólagos jóváhagyásának reményében, Debreczenbe hívtak meg és amely gyűlés, valószínűleg a jövő év első hónapjaiban fog megtartatni.

Igy indult meg magyar földön az a mozgalom, mely a földnek már annyi más helyén oly áldásosnak bizonyult, de amelyre talán sehol sincsen oly nagy szükség, mint éppen minálunk. Adja Isten, hogy az egyszer megmutatott lelkeseadás soha ki ne haljon a szivekből, sőt folyton növekedve, teremtsen újja a fásult sziveket!

Nagyszabású mű jelenik meg 1905 január hóban dr. Kardos Samu debreczeni tekintélyes ügyvéd tollából. A nagy Wesselényi emléke iránti lelkesedéssel, hosszú évek óta végzett fáradságos munka után adja ki „Báró Wesselényi Miklós élete és munkái“ cz. 2 kötetes könyvét. A mű a Légrády testvérek kiadásában jelenik meg. Elő lehet fizetni a szerzőnél. Deczember 15-ig 20 korona, azontul csak bolti árban kapható 30 koronaért.

A debreczeni ev. ref. főiskola összes tanszakai 1904. évi október hó 31-én, a reformáció emléknapján, délelőtt 9 órakor a Nagytemplomban ünnepi isteniszteletet tartanak, amelynek sorrendje a következő: 1. Felálló ének 37. dicséret 1 verse. 2. Gyülekezeti közének 37. dicséret 2. és 3. versei. 3. Angyalok kara, szövegét írta Madách Imre, zenéjét szerző Oláh Károly, előadja a főiskolai énekkar. 4. Imádkozik Csiky Lajos theol. tanár. 5. Luther éneke, előadja a főiskolai énekkar. 6. Egyházi beszédet mond S. Szabó József főgimn. tanár. 7. „Hozzát jöttünk Uram...“ szövegét írta ifj. Vályi Nagy Gusztáv 4. jh., zenéjét szerző P. Nagy Zoltán tan. kép. tanár, előadja a tanítóképző intézet énekkara. 8. Gyülekezeti közének a 179. dicséret 10. verse.

A Hittanszakai Önképző Társulat a kálvinista öntudat erősítése céljából 1904. évi október 31-én délután 5 órakor a főiskola dísztermében tizenegyedik Protestáns Estélyét rendezti. Számozott ülőhelyek ára 50 fillér. A befolyó tiszta jövedelemből a szegény gyermekeknek fognak bibliát s más efféle jó könyveket vásárolni, s őket ezekkel megajándékozni. Éppen e célból a felülfizetések köszönettel fogadtatnak. Műsor: 1. A reformáció ünnepén, Schneider Frigyes-től, előadja a főiskolai énekkar. 2. A Protestáns Estélyek ez évi sorozatát megnyitja Kövér Árpád szénior, a H. Ö. T. elnöke. 3. Emlékbeszéd, tartja dr. Ferenczy Gyula akadémiai tanár. 4. „Jövel szent Lélek Ur Isten“. Irta Szabolcska Mihály, szavalja Szilágyi Vilma urleány. 5. Wagner R. Lohengrin Elsas Brautzig zum Münster. Harmóniumon előadja Alföldi Béla. 6. „Az apostolok“, írta Lévy József, szavalja Tóth Sándor 3. th. 7. XC. zsoltár. Közének, harmónium vezetéssel.

Az akadémia népeisége. A folyó 1904—5. tanév első feléve beiratkoztak a hittanszakra 119-en, I-ső évre 37, II-od évre 29, III-ad évre 29, IV-ed évre 24. — A jogiszakra pedig beiratkoztak összesen 228-an. És pedig az egyes évekre a következő számokban tüntethetők ki az arányok: I-ső év 112, II-od év 77, III-ad év 23, IV-ed év 16. — Ezek szerint tehát az akadémiára beiratkozott tanulók létszáma 347.

Alapvizsgai tételek a theológián. Az 1904—5. tanévre a II od éves theologusoknak a theologiai tanárkar a következő tételeket tűzte ki írásbeli kidolgozás végett. Újszövetségi bevezetés köréből: Az apokalypsis kritikai és nyelvészeti szempontból. Egyháztörténelem köréből: A bécsi békekötés rövid története, Bocskai István fejedelem jellemzésével. Vallásbölcsezet köréből: Az áldozás és annak értelme a sémiták vallásában. Beadási határidő 1905 május 1.

A Joghallgatók Tudományos Önképző Társulata is megalakult a múlt hó 17-én. Dr. Jászi Viktor jogi dékán, felügyelő tanár, szép szavakkal tárta a gyűlés elé a kör célját s felhívta azt a tisztikar megválasztására. Elnök lett: H. Kiss Pál 2. jh., főjegyző: Lukács Tihámér 2. jh., titkár: Tóth István 2. jh., pénztárnok: Sallay Géza 2. jh., ellenőr: Kostyák József 1. jh., aljegyző: Matolesy Sándor 1. jh., könyvtáros: Erdős József 2. jh. Választmányi tagok: Füley Lajos 4. jh., Göbel Károly 2. jh., Takács Andor 1. jh.

Jogászbál. A jogász ifjúság a jövő év februárjában, az előjelekből ítélve, rendkívül fényes s arányaiban minden eddigit felülmuló „jogászbált“ rendez.

Japánországról megjelent érdekes ismertető munka, melyet kiváló írónk, Bródy Sándor látott el előszavával immár második kiadást ért. Ugy az értékes munkát, valamint az előszót méltányolták már az íróvilágban többen. Mi csak annyit jegyezhetünk meg, hogy aki meg akarja ismerni „a felkelő nap birodalmának“ történelmét, páratlan előhaladását, szokásait, irodalmát, az vegye meg a könyvet és olvassa el, tanulni fog belőle s meg fogja szeretni és becsülni Japánt. A munka diszes kiállítása a Pallasz részvénytársaságot dicséri.

A tanuló ifjak között régen ismert tény, hogy **Boczán Ferencz fodrász-termében**, Hatvan-utca 2. sz. a. a legjobb és legjutányosabb kiszolgálást találja. Mi is ajánljuk olvasóink figyelmébe ez ismert czéget s kérjük, hogy pártfogolják Boczán Ferenczet, az ifjúság fodrászát.

Szerkesztői üzenetek.

Csipicsóka. Helyben. Előbb mondja meg igazi nevét. Mig igazi nevét nem tudjuk, nem közölhetünk öntől semmit sem, még ha jó volna is, ami ugyan egyáltalában nem áll, erre a kis humorossá lenni **akaró** verseményre.

B. G. Kolozsvár. Beküldött versei — sajnos — nem ütnek meg az ön által idézőjelek közé tett „mérték“-et, az utolsó fordítás kivételével, melyet jelen számunkban közlünk.

Ifj. P. J. Helyben. Kis verse határozottan tehet ségre valló, de meglátszik még rajta erősen a gyakorlatlanság, a kiforratlanság. Gyakorolja tehát magát és akkor azt hisszük, hogy nemsokára alkot majd olyat, amelyet közre adhatunk.

N. S. Helyben. A műfordítás még meglehetősen gyarló, bár tagadhatatlan, hogy kidolgozásában nyilatkozik némi eredetiség. Az, hogy most nem közölhetjük versét, ne vegye el kedvét a további munkától, sőt serkentsen nagyobb munkára, behatóbb tanulmányozásra, hogy sikerültebb dolgokkal kereshessen fel bennünket.

B. Gy. Helyben. Ha a beküldött 3 epigramma közül az utolsó is olyan jó volna, mint az első kettő, már ezen számunkban hoztuk volna. Igyekedjék tehát a legutolsót újra átdolgozni s így benyújtani.